

El que havia estat president 2/X/1980

Hem sentit més d'un cop, en informacions radiofòniques, frases amb què hom dóna compte d'actes en memòria de determinades personalitats de les quals es diu que «fóra president de l'Ateneu», o que «fóra un periodista molt llegit en el seu temps», o bé, encara, que «fóra director del diari X»; frases, certament, sorprenents, que potser deixen més d'un oient sense copsar el significat que pretenen tenir. Tanmateix, no és pas difícil d'esbrinar la gènesi d'aquestes estranyes construccions que, naturalment, són incorrectes del tot, i que traeixen el calc d'un ús peculiar d'un temps verbal del castellà.

Com és sabut, el castellà posseeix dues formes d'imperfect de subjuntiu, la forma en -ra i la forma en -se («amara» o «amase»), la primera de les quals procedeix del plusquamperfet d'indicatiu llatí, valor que no ha desaparegut del tot en la moderna llengua literària. Dit més exactament, segons expliquen les gramàtiques del castellà, foren els escriptors de la darrereria del segle XVIII i els romàntics els qui van restaurar aquest ús per imitació dels textos antics i especialment de la poesia èpico-popular. Són així possibles i més o menys usuals en la llengua culta frases com «Se acordó de lo que su padre le dijera en cierta ocasión», en què la forma «dijera» no té valor de subjuntiu sinó de plusquamperfet d'indicatiu, és a dir, equivalent a «había dicho». Com que aquest ús peculiar del castellà no en té cap de paral·lel en català, l'exemple indicat s'ha de traduir per mitjà del nostre plusquamperfet d'indicatiu, havia dit: Es va recordar del que el seu pare li havia dit..., i sembla poc probable que ningú, sota la influència del model del castellà, intenti trobar una altra solució que s'hi acostés més o que la imiti.

S'esdevé, però, que les formes d'imperfect de subjuntiu del verb «ser» són «fuera» i «fuese», i que en català el verb ésser té també dues formes de condicional, seria i fóra, la segona de les quals presenta una gran semblança amb la primera d'aquelles dues del castellà, i això sens dubte explica que davant un «fuera» potser no ben comprès, en una frase com «Se tributó un homenaje a que fuera presidente de...», hom opti per traduir-lo per la forma que més s'hi assembla, fóra, que no tothom, a més, identifica com un condicional equivalent a «seria», amb que s'obté aquest resultat insolit i inadmissible: «Es va tributar un homenatge a que fóra president de...». El que en realitat es vol dir, naturalment, és Es va tributar un homenatge a que havia estat president de... i és, sens dubte, a aquesta solució que cal